

KÜLTÜRLERARASI ETKİLİLİK DÜZEYİNİN BAZI BELİRLEYİCİLERİ: "KONYA ÖRNEĞİNDE SAHA ARAŞTIRMASI"

SOME DETERMINANTS OF THE INTERCULTURAL EFFECTIVENESS LEVEL: "A SURVEY ON THE SAMPLE OF KONYA"

Şükrü BALCI*
Nesrin ÖGÜT**

Öz

Günümüz dünyasında küreselleşme ile birlikte çoğulculuk, çok kültürlülük, kültürlerarasılık, kimlik ve farklılık gibi birbirleriyle ilişkili kavramlar; akademik yaşamda çeşitli boyutlarıyla tartışılan önemli konu başlıkları olarak dikkat çekmektedir. Özellikle iletişim ortamları ve teknolojilerindeki yeniliklerin dünyayı bir ağ toplumuna dönüştürmesi; bir yandan farklı kültürler arasındaki etkileşimi kolaylaştırırken, aynı zamanda kültürlerarası iletişim açısından bireyi daha etkin konuma getirmektedir. İşte bu çalışmada Portalla ve Chen (2010) tarafından geliştirilen Kültürlerarası Etkililik Ölçeği kullanılarak; Konya örneğinde insanların kültürlerarası etkililik düzeyi mercek altına alınmıştır. Saha araştırması yönteminin esas alındığı çalışmada veriler; 406 katılımcıdan yüz yüze anket tekniğiyle toplanmıştır. Araştırma sonuçları; katılımcıların kültürlerarası etkililik puanının, orta düzeyin biraz üzerinde olduğuna işaret etmektedir. Yaşam doyumu arttıkça, kültürlerarası etkililik düzeyi de artmaktadır. Yabancı ülke medyasını daha çok kullananların kültürlerarası etkililik düzeyi yüksektir. Yine yurt dışında yaşama isteği taşıyanlar, yurt dışında yaşama isteğine olumlu bakmayanlara nazaran, daha yüksek kültürlerarası etkililik düzeyine sahiptirler.

Anahtar Kelimeler: Kültür, Etkileşim, Kültürlerarası Etkililik, Yaşam Doyumu.

Abstract

In today's world, together with globalization, related concepts such as pluralism, multiculturalism, interculturalism, identity and difference; as important topics discussed in various dimensions in academic life. In particular, innovations in communication environments and technologies transform the world into a network society; while facilitating interaction between different cultures, it also brings the individual more active in terms of intercultural communication. In this study, using the Intercultural Effectiveness Scale developed by Portalla and Chen (2010); In the case of Konya, the level of culturally effective people was examined. It is given in the study on which the field survey method is based; it was collected by face-to-face survey technique from 406 participants. Research results; indicate that the intercultural competitiveness score of the participants is slightly above the middle level. As life satisfaction increases, the level of intercultural effectiveness also increases. Those who use foreign media more often have a higher level of intercultural effectiveness. Those who have the desire to live abroad also have a higher level of intercultural effectiveness than those who do not look positively at living abroad.

Keywords: Culture, Interaction, Intercultural Effectiveness, Life Satisfaction.

GİRİŞ

Büyük değişim ve dönüşümün yaşandığı günümüz dünyasında iletişim ve ulaşım teknolojisinin gelişimi ve sayısız sosyal ve kültürel devrim dünyayı birbirine bağlı bir toplum haline getirmiştir. Değişimin akışı ve karmaşıklığı, önümüzdeki yıllarda da artmaya devam edecek ve modern insanların birlikte yaşamayı öğrendiği temel varsayımlara ve inançlara meydan okuyacaktır. Küreselleşmenin bu türbülansını başarıyla geçmek için, modern toplum vatandaşlarının, küresel iletişim yetkinliğini hesaba katan bir dizi bilgi ve beceri edinmeleri gerekmektedir. Yalnızca küresel iletişim yetkinliği sayesinde farklı kültürlerden insanlar küreselleşen toplumda etkili ve üretken iletişim kurabilirler. Küresel iletişim yetkinliğinin bilgi ve becerileri, yalnızca çok kültürlü kimlikleri teşvik ederek bireyleri çok kültürlü kişilere dönüştürmekle kalmaz aynı zamanda bu çoklu kimliklerin farkındalığını beslemek ve küresel bir vatandaşlık kültürünü geliştirmek için çok kültürlü birliktelik sağlamak için de işlev görür. Bu nedenle, küresel iletişim yetkinliği hoşgörü ve kültürel farklılıklara karşılıklı saygı yeteneğinin geliştirilmesi için anahtardır ve bu da gelecekteki insan toplumunun farklı düzeylerinde aydınlanmış küresel vatandaşlığa işaret etmektedir. Bireylerin çevreye adapte olma ve çevreyi düzenleme yeteneği olarak "yeterlilik", insanların toplumun yaşamını sürdürebilmek, uzatmak ve genişletmek için köprüler ve ittifaklar kurmaları için vazgeçilmez bir nitelik olarak uzun süredir kabul görmüştür (Chen, 2005, 3-4).

* Prof. Dr., Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü.

** Dr., Konya İl Sağlık Müdürlüğü.

20. yüzyılın ikinci yarısında olumlu politik ve ekonomik koşullar, iş ve eğitimin küreselleşmesi gibi gelişmeler sonucunda, gelişmiş birçok batılı ülke önemli göçmen ülkelerine dönüşmüştür (Herfst ve ark., 2008, 67). Yaşanan bu göçler sonucunda; geçmişte olduğu gibi globalleşen dünyamızda kültürel çeşitliliğin giderek artmasına ve farklı kültürlerden gelen insanların birlikte yaşamak zorunda kalmasına bağlı olarak ortaya çıkan problemlere çözüm geliştirme, farklı olanı öğrenme, bireye ve topluma yol gösterme isteği entelektüelleri kültürel çeşitliliği merkeze alan çok boyutlu, çok bileşenli yeni bir çalışma alanına yöneltmiştir. Bu yöneliş de “kültürlerarası iletişim” denen olguyu beraberinde getirmiştir (Çakır, 2010, 75). Kültürlerarası iletişim, maddi ve manevi kültürel unsurları yardımıyla, iki farklı insan grubunun temasa geçmesi, birbirini fark etmesi, anlamaya çalışması, kabul ederek ve saygı göstermesiyle beraber yeni maddi ve manevi değerler geliştirmesine olanak sağlayan disiplinler arası bilimsel etkililiklerin tamamıdır (Güven, 2015, 107). Kültürlerarası temasın giderek daha yoğun yaşandığı günümüzde kültürlerarası iletişimin amacına ulaşması, gerektiği gibi gerçekleşmesi, çatışmaların yaşanmaması ve bireylerin kültürel olarak farklı bir ortamda, etkili ve uygun bir biçimde iletişimsel davranışlar sergileyerek amaçlarını gerçekleştirmesi için bazı becerilere sahip olması gerekmektedir. Çatışmaların, gerginliklerin, kültürel çeşitliliğin arttığı dünyamızda; etkileşimde bulunan farklı kültürlerden bireylerin kültürel farklılıklarını tanımak, onlara saygı duymak, hoşgörüle karşılamak ve farklı kültürel ortamlarda etkin iletişim kurabilmek için kültürlerarası etkililiğe sahip olmak son derece önemlidir (Yakar & Alpar, 2017, 2750). Kültürlerarası etkililiğin amacı, başarısızlık riskini en aza indirmek ve hem bireyin hem de kurumun uluslararası bir ortamda başarı şansını arttırmaktır. Sonuç olarak, kültürlerarası etkililik psikolojik iyi oluşu ve sosyal desteğin varlığını artırır (Gonzales, 2017, 2018).

Bu noktalardan hareketle; Konya merkezde yaşayan insanların kültürlerarası etkililik düzeyini, kültürlerarası etkililik düzeyi ile yaşam doyumu başta olmak üzere, çeşitli değişkenler arasındaki ilişkiyi ortaya koymak, çalışmanın temel amacını oluşturmaktadır. Bu amaca uygun olarak Konya örneğinde bireylerle yüz yüze görüşmeye dayalı anket tekniği ile veriler toplanmıştır.

1. KÜLTÜRLERARASI ETKİLİLİK

Kültürlerarası etkililik nedir? Sorusu yıllardır tartışılmakta ve küresel yeterlilik, küresel vatandaşlık, kültürlerarası yetkinlik, kültürlerarası duyarlılık gibi çok sayıda kavramlarla eşanlamli olarak kullanılmaktadır. Kültürlerarası etkililik, farklı kültürlerden gelen insanlarla karşılıklı olarak yararlı sonuçlara ulaşma şansını en üst düzeye çıkaracak şekilde ilişki kurma becerisi olarak tanımlanmaktadır (Simkhovych, 2009, 384).

Kültürlerarası iletişim yetkinliğinin davranışsal perspektifi, kültürlerarası etkileşimlerde nasıl etkin bir şekilde hareket edileceğini vurgular. Kültürlerarası iletişim becerisi, verilen görevi yerine getirmeyi ve etkileşim sürecinde iletişim amaçlarına ulaşmadaki yeteneği ifade eder (Kartarı, 2014, 271). Davranışsal boyut, bir bireyin bilişsel ve duyuşsal boyutlarda neler yapabileceğini gerçekte yerine getirirken esnek ve becerikli olma özelliklerini içeren kültürlerarası iletişim eylemine atıfta bulunur. Davranışsal yeterlilik, iletişimcinin iletişim kurarken bilişsel ve duygusal deneyimlerini dışa vurma veya ifade etme kapasitesidir. Bu nedenle, iletişimcilerin davranış yeterliliği, bilişsel ve duyuşsal yeterliliklerine dayanır (Lipinskiene ve ark., 2016, 20). Kültürlerarası etkileşimlerde iletişim hedeflerine ulaşma yeteneğini ifade eden kültürlerarası etkililik, bireylerin sözlü ve sözel olmayan davranışları içeren iletişim becerilerine tekabül eder ve bu da bireylerin iletişim hedeflerini kültürlerarası etkileşim içinde uygun ve etkili bir performansla elde etmelerine olanak tanır (Portalla & Chen, 2010, 22).

Temel olarak, kültürlerarası etkililik, bireylerin uygun davranışları yürütme ve belirli bir ortamda istenen yanıtları ortaya çıkarma yetenekleri olarak kavramsallaştırılabilir. Daha dar anlamda kültürlerarası etkililik, bireylerin ev sahibi kültürün neden olduğu sosyal zorluklarla başa çıkma kabiliyetleridir (Chen, 1991, 6-7). Sonuç olarak; kültürlerarası etkililik (beceriklilik) iletişim becerileriyle doğrudan ilgilidir ve etkili iletişimin kurulmasını sağlayan her türlü iletişim davranışlarını kapsar (Üstün, 2011, 25). Bireyin kültürlerarası ortamdaki yeteneği veya yetkinliği olarak tanımlanan kültürlerarası etkililiğe katkıda bulunan üç faktörün bulunduğu öne sürülmüştür. Bunlar, öncelikle, etkili iletişim kurma yeteneği, ikincisi, kişilerarası ilişkiler kurma yeteneği ve üçüncü olarak, psikolojik stresle başa çıkma becerisidir (Fisher & Hartel, 2003, 5).

Kültürlerarası becerikliliği elde etmiş kişi, etkileşim sürecinde farklı kültürel özelliklere sahip bireylerin ihtiyaçlarını ve gayelerini anlamaya odaklanarak cevap vermeyi başarabilmektedir. Aslında kültürlerarası yeterlilik bir açıdan da kültürel farklılıklara uyumlu olmayı gerektirmektedir. Kültürel farklılıkların bulunduğu etkileşimlerde taraflar kültürel yeteneklerini kullanmak isterlerken, bir yandan da kültüre özgü olarak hangi davranışın doğru olduğu konusunda çelişkiler yaşanabilmektedir. Burada önemli

olan kişinin dürüst bir şekilde karşısındaki kişiyi kültürel özellikleri ile kabul ettiğini, saygı duyduğunu ve anlamak istediğini gösterebilmesidir (Eğinli, 2011, 219).

Bireylerin uygun ve etkili eylemlerle kültürlerarası etkileşime girmesine yardımcı olan iletişimsel davranışların kullanımı ile ilgili olan kültürlerarası iletişim etkililiğinin (ICE) özellikleri şöyle özetlenebilir: kültürel empati, açık fikirlilik, duygusal stabilite, kültürlerarası değişimlerdeki konuşmaları başlatmakla ilgili "sosyal inisiyatif", yeni ve alışılmamış kültürlerarası durumlara göre davranışı benimsemek ve uyarlamak anlamına gelen "esneklik" olarak tanımlanmaktadır (Özdemir, 2017, 513). Bilim adamları, kültürlerarası etkili davranışları açıklamak için çeşitli bileşenleri belirlediler. Bunlar; mesaj becerileri, etkileşim yönetimi, davranışsal esneklik, kimlik yönetimi ve ilişki yetiştirme (Portalla & Chen, 2010, 22). Kültürlerarası iletişim bağlamında, *Mesaj Becerileri*, kendi kültürünüzden başka bir kültüre ait olan dili kullanma becerisini ifade eder. Yine mesaj becerileri, iletişim sürecinde ustalıkla kodlama ve tanınabilir mesajları yaratma becerisidir. Dil kullanımının yanında mesaj becerileri, etkileşim sürecinde açıklayıcı ve destekleyici mesajları kullanma becerisini içerir (Chen & Starosta, 2008, 225). Rubin'e göre, mesaj becerilerinin sözel ve sözel olmayan davranışları dört bileşenden oluşmaktadır: *iletişim kodları* - kelimelerin, telaffuzların, dilbilgisinin ve sözel olmayan sinyallerin uygun kullanımı ve aynı zamanda dinleme yeteneği; *sözlü mesaj değerlendirme*- Ana fikirleri tanımlayabilme, gerçeği düşüncelerden ayırt edebilme, bilgilendirici ve ikna edici mesajları birbirinden ayırt edebilme, diğeri ise mesajı anlamadığı zaman dikkati çekme becerisi; *temel konuşma iletişim becerileri*- fikirleri açık ve öz bir şekilde ifade etme, bir bakış açısını savunabilme, mesajları anlayabilmeleri, soru sormaları ve sorulara cevap verebilmeleri, kısa talimatlar verebilmeleri ve mesajları özetleyebilmeleri; *insan ilişkileri*- Başka bir bakış açısını tanımlama, fikirdeki farklılıkları açıklama, duyguları başkalarına ifade etme ve sosyal ritüelleri gerçekleştirme yeteneğidir (Portalla & Chen, 2010, 22).

Etkileşim Yönetimi, konuşmayı uygun şekilde başlatmak, zamanında bitirmek ve konuşma sırasına uyma becerileri içerir. Bu becerileri edinmiş bireyler, konuşmanın atmosferini ve akışını belirleyebilirler. Örneğin, konuyu değiştirebilirler, tartışma ortamını yumuşatabilirler, tartışmaya katılan herkesin kendi fikrini açıkça ifade edebilmesine imkan verebilirler (Kartarı, 2014, 272). Etkileşim yönetimi, kültürlerarası iletişim yetkinliğinin ana boyutlarından biridir (Chen & Starosta, 2008, 226). Kültürlerarası iletişim yeterliliği ile ilgili yapılan çalışmalar sonucu elde edilen sonuçlara dayanarak çeşitli davranış kategorileri oluşturulmuştur. Fakat bu kategoriler tüm kültürlerde geçerli olmadıkları için evrensel nitelik taşımamaktadır (Kartarı, 2014, 272).

Davranışsal Esneklik, kültürlerarası iletişim yetkinliğinin yaratıcılık veya esneklik boyutunu oluşturan davranışsal esneklik, farklı bağlamlarda ve durumlarda uygun davranışları seçme yeteneğidir. Davranışsal esnekliği edinmiş olan kişiler, iletişim sürecine doğru ve uygun biçimde katılırlar ve iletişim hedeflerine erişmek için farklı davranışsal stratejiler uygulayabilirler. Sözel ipuçları ile ifade edilir. Davranışsal olarak esnek bireyler, kişilerarası ilişkiler kurmak için farklı türden samimi sözel davranışların nasıl kullanılacağını bilirler (Chen & Starosta, 2008, 226). Davranışsal esneklik kültürlerarası etkililiğin önemli bir unsuru olarak düşünülmüştür. Davranışsal olarak esnek veya adaptif kişiler çeşitli iletişim taleplerini kültür, etnisite, ırk, cinsiyet ve din açısından bütünleştirebilirler (Portalla & Chen, 2010, 23). Esneklik, bireyin ev sahibi ülkedeki durumla ilgili beklentileri gerçek durumla uyuşmadığı zaman özellikle önemlidir. Hatalardan öğrenme ve gerektiğinde davranışların ayarlanması gibi esneklik unsurları, özellikle yeni deneyimlerden öğrenme yeteneği ile ilişkilidir. Bu deneyimlerden öğrenme yeteneği, çok kültürlü etkililik için kritik öneme sahiptir (Oudenhoven & Van der Zee, 2002, 681).

İletişimsel beceriler *kimliği koruma* ve *empati* gibi sosyal becerileri de içerir (Chen & Starosta, 2008, 226). Empati, başkasının gözünden dünyayı görme kabiliyetidir. Yani, bir kişinin kendisini bir başkasının yerine koyabilmesi ve onun duygu, düşünce ve davranışlarını anlayabilmesi olarak tanımlanmaktadır. Empati, kişilerarası iletişim yeterliliğinin önemli bir ögesidir (Ioannidou & Konstantikaki, 2008, 119; Ersoy & Köşger, 2016, 2). Kimliği koruma, etkileşim sırasında kişinin, diğer etkileşenin sosyal ve kültürel kimliğini tanıması ve ona saygı göstererek muhafaza etmesidir (Kartarı, 2014, 273). Bireyin kimliği, bireyin deneyimlerini içselleştirerek etkileşim sürecinde büyük ölçüde şekillenir ve etkilenir. Kültürlerarası iletişim, bireyin kimliğinin yönetiminde ek bir karmaşıklık yaratır çünkü her bireyin, her iki birey tarafından müzakere edilmesi, sürdürülmesi ve desteklenmesi gereken önemli ve ayrı bir kültürel kimliği vardır. Diğer bir deyişle, kimlik yönetimi, bir bireyin, sözlü ve sözel olmayan etkileşim yoluyla oluşturulan etkileşenin kimliğini muhafaza etmesine izin verir (Portalla & Chen, 2010, 23). Kültürlerarası iletişime katılan kişilerin sadece kendilerinin "ne olduğu" nu bilerek davranışları yeterli değildir. Bunun yanında iletişimde bulunduğu kişinin kimliği de süreçte göz ardı edilmemelidir. Bu sebeple, iletişim sürecinde akıcılığı sağlamanın şartlarından biri, etkileşenlerin birbirlerinin kimliğini tanımlarıdır (Kartarı, 2014, 273).

İlişkilerin yetiştirilmesi, diğerlerinin ihtiyaçlarını karşılamak ve etkileşimin olumlu bir sonuca ulaşması için, etkileşenle belirli bir derecede ilişki kurma yeteneğini ifade eder. Kişilerarası ilişki kurma yeteneği kültürlerarası etkililiğin beslenmesinde hayatidir. Bir birey çeşitli durumlarda farklı roller üstlenebilir veya bunları oynayabilir. Bireyler, bu durumlara katkıda buldukları çabaların miktarında değişiklik gösterse de, bireyler tarafından üstlenilen ilişki roller, bütün üyelerin bir araya gelebileceği gruplarda destekleyici bir ortam oluşturabilir. İlişki yeterliliğin vazgeçilmez bileşenlerinden biri karşılıklı ve birbirine bağımlı etkileşimin tanınmasıdır. Gruplar sözel ve sözel olmayan davranışlar kullanılarak, çatışmanın çözümü, grup konsensüsü ve grup dinamiği yaratma gibi olumlu sonuçlara ulaşabilirler (Portalla & Chen, 2010, 24).

Kültürlerarası etkililik düzeyini belirlemek amacıyla Konya örnekleminde yapılan bu çalışmada, Portalla ve Chen' tarafından (2000) geliştirilen kültürlerarası etkililik (Intercultural Effectiveness Scale (IES) ölçeği kullanılmıştır. Fakat öncelikle konuyla ilgili akademik literatürde ön plana çıkan çalışmalara bakmak gerekir.

Portalla ve Chen tarafından geliştirilen ölçeğin kullanıldığı çalışma, Yakar ve Alpar'ın (2017, 2758-2759), kültürlerarası farkındalık ve kültürlerarası etkililik ölçeklerinin güvenilirlik ve geçerliğinin belirlenmesine yönelik araştırmadır. Farklı kültürlerden gelen hastalara bakım veren hemşirelerde kültürlerarası iletişim yeterliliğini belirlemek amacıyla kültürlerarası farkındalık ve kültürlerarası etkililik ölçeklerinin güvenilir ve geçerliğinin belirlenmesi amacıyla yapılan araştırmanın sonucunda: Kültürlerarası etkililik ölçeği güvenilir ve geçerli bir ölçektir. Sağlık kurumlarında kültürel yeterli bakımın ve iletişimin sağlanması için bazı değişikliklerin yapılması, hizmetin kalitesi ve bakım alanının haklarının karşılanması açısından bir gerekliliktir. Bu nedenle kültürel yeterlilik kurumun temel değeri olmalıdır. Portalla ve Chen tarafından geliştirilen kültürlerarası etkililik ölçeğinin hemşirelerin kültürlerarası iletişim yeterliliğinin davranışsal boyutunu ölçmek için kullanılmasının uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Konuyla ilgili bir diğer çalışma olan Bates ve Rehal (2017)'in uluslararası öğrenci seyahatini geliştirmek için kültürlerarası etkililik ölçeğinin (IES) kullanılması başlıklı çalışmadır. Araştırmada, kısa vadeli uluslararası seyahat deneyimlerinde kültürlerarası etkililik ölçeği (IES)'nin kullanılmasının, genel öğrenci deneyimine birçok fayda sağladığını bulmuşlar. Ayrıca çalışmada, kültürlerarası etkililik değerlendirmesinin kullanılması, öğrencilerin yurtdışına seyahat etmeden önce kendi güçlü ve zayıf yönleri hakkında bilgi edinmelerine olanak sağladığı ve bu da onların kültürlerarası iletişim veya kişisel gelişim yoluyla yaşadıkları zorlukları kendi deneyimleriyle tahmin etmelerine yardımcı olduğunu tespit etmişlerdir.

Intercultural Effectiveness Scale (IES) ölçeğinin kullanıldığı diğer bir çalışma, Chocce ve Yossatorn (2016)'nın Uluslararası lisansüstü öğrencilerin kültürlerarası etkinliğinin belirlenmesine yönelik araştırmadır. Çalışmada, beş haftalık Tay dili kursuna kayıtlı yabancı lisansüstü öğrencilerin kültürlerarası etkililik düzeyini belirlemek ve beş haftalık Tay dili kursunun yabancı lisansüstü öğrencilerin kültürlerarası etkililiklerini etkileyip etkilemediğini araştırmak üzere tasarlanmıştır. Ön testin sonuçları, çalışma örneğinin orta düzeyde bir kültürlerarası etkililik sergilediğini ortaya koymuştur. Son test sonuçlarında ise, öğrencilerin kültürlerarası etkililik düzeyinin orta seviyeden yüksek seviyeye geçtiğini tespit etmişler. Çalışmadaki bir diğer sonuç; 5 haftalık Thai dil kursunu tamamlayan öğrencilerin "Mesaj Becerileri" boyutundan en düşük notu alırken, etkileşimde saygı boyutundan (Interactant Respect) en yüksek skoru elde ettiğini bulmuşlar.

Portalla ve Chen tarafından geliştirilen ölçeğin kullanıldığı bir diğer çalışma Wang ve Ching (2015)'in kişiliğin ve kültürlerarası etkililiğin yurtdışındaki akademik ve sosyal aktivitelere yönelik rolüyle ilgili çalışmadır. Big Five Personality Inventory (BFI) ve Intercultural Effectiveness Scale (IES)' nin kullanıldığı araştırmada; IES'in Cronbach's Alpha güvenilirlik değeri 86 olarak bulunmuştur. Araştırmada; çeşitli IES faktörlerinin, nörotisizm dışındaki BFI faktörleri ile pozitif korelasyon gösterdiğine ulaşılmıştır. Çalışmada, yurtdışında eğitim sırasında hem akademik hem de sosyal etkinliklerin öğrencilerin kişiliğine ve kültürlerarası yetkililik düzeylerine bağlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Kültürlerarası etkililik konusunda yapılan bir diğer çalışma Stone (2006, 334)'nin üniversite öğretiminde kültürlerarası etkililiğin kavramsallaştırılması başlıklı çalışmadır. Yükseköğretimde uluslararasılaşmanın belirli bir yönüne odaklanılan çalışmada: akademisyenlerin kültürlerarası etkililiği daha iyi anlamaları, ilgili öğrenci öğrenimini kolaylaştıracağı üzerinde durulmuştur. Çalışmada; Tam olarak, akademisyenlerin öğrenci öğrenme deneyimini uluslararası olarak nasıl seçtikleri (ya da tercih etmeyecekleri), belirli konular, dersler ve daha geniş müfredat için uluslararası içeriğin uygunluğu, hem personelin hem de öğrencilerin kişisel çıkarları; bölüm ve organizasyon kültürleri, mevcut finansman fırsatları gibi çeşitli bağlamsal faktörleri dikkate almaları gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

İşte yukarıdaki literatürden yola çıkarak bu araştırmada; aşağıdaki sorulara cevaplar aranmaktadır:

A.S. 1: Araştırmaya katılanların kültürlerarası etkililik boyutları nelerdir?

A.S. 2: Katılımcıların kültürlerarası etkililik düzeyi nedir?

A.S. 3: Kültürlerarası etkililik düzeyi, cinsiyet ve eğitim durumuna göre farklılaşmakta mıdır?

A.S. 4: Kültürlerarası etkililik düzeyinin belirleyicileri nelerdir?

A.S. 5: Kültürlerarası etkililik düzeyi ile yaşam doyumu arasında nasıl bir ilişki vardır?

2. YÖNTEM

Konya merkezde yaşayan insanların kültürlerarası etkililik düzeyi, kültürlerarası etkililik düzeyinin yaşam doyumu başta olmak üzere çeşitli değişkenlerle ilişkisini ortaya koymak adına yürütülen bu araştırma; betimleyici saha araştırması kimliğine sahiptir. anket tekniğinin uygulandığı çalışmanın soru formunda; 37 soru bulunmaktadır. Alanında uzman iki kişinin incelediği soru formu, gerekli düzeltmelerin ardından uygulamaya hazır hale getirilmiştir.

2.1. Araştırmanın Uygulanması ve Örneklem Seçimi

Araştırma evreni, araştırmanın yapıldığı zamanı kapsayan dönemde, Konya'nın üç merkez ilçesinde (Karatay, Meram ve Selçuklu) yaşayan 18 yaş üzeri bireylerden oluşmaktadır. Rastlantısal örneklem alma tekniğinin kullanıldığı araştırmaya, 406 kişi katılmıştır. Araştırmaya konu olan veriler katılımcılardan yüz yüze görüşmeye dayalı anket tekniğiyle toplanmıştır.

2.2. Veri Toplama Araçları

Kültürlerarası Etkililik Ölçeği (Intercultural Effectiveness Scale): Araştırmada öncelikli olarak veri toplama aracı olarak Portalla ve Chen (2010) tarafından geliştirilen *Kültürlerarası Etkililik (Beceriklilik) Ölçeği* kullanılmıştır. Portalla ve Chen tarafından üniversite öğrencilerinin kültürlerarası etkililik durumlarının değerlendirilmesi amacıyla 2010 yılında geliştirilen ölçek 5'li Likert tipi ((1) kesinlikle katılmıyorum, (2) katılmıyorum, (3) kararsızım, (4) katılıyorum ve (5) kesinlikle katılıyorum) 20 maddeden oluşmaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 20, en yüksek puan ise 100'dür. Ölçekten alınan puanın yüksek olması bireylerin kültürlerarası etkililiğe sahip olduklarına işaret etmektedir. Kültürlerarası iletişim yeterliliğinin davranışsal boyutu olarak kabul edilen ölçeğin altı alt boyutu bulunmaktadır (Portalla & Chen, 2010). Portalla ve Chen'in (2010) araştırmasında ölçeğin güvenilirlik katsayısı 0,85 olarak rapor edilmiştir. Ölçeğin Türkçe uyarlaması ise Yakar ve Alpar (2017) tarafından yapılmıştır. Bu ölçek likert tipi derecelendirmeye sahip olduğundan; iç tutarlılıkta Cronbach's alpha kullanılmış ve güvenilirlik katsayısı 0,85 olarak bulunmuştur (Yakar & Alpar, 2017, 2757). Bu çalışmada ölçeğin Cronbach's Alpha güvenilirlik değeri 0,78 olarak hesaplanmıştır.

Yaşam Doyum Ölçeği (Satisfaction with Life Scale): Yaşam Doyum Ölçeği, Diener, Emmons, Larsen ve Griffin (1985) tarafından geliştirilen tek faktör ve 5 eşanlı maddeden oluşmaktadır. Yaşam memnuniyeti mutluluktan ve olumlu etkiden farklıdır; çünkü bunlar bilişsel olmaktan çok duygusaldır (Diener ve ark., 1999). Diener ve arkadaşları (1985) ölçeğin ölçeğin alfa değerini 0,87; Pavot ve arkadaşları (1991, 154) ise 0,83 olarak hesaplamıştır. Araujo (2009: 21) ise ölçeğin alfa değerini 0,87 olarak bulmuş; aynı değer Wang'in (2006, 85) çalışmasında ise 0,85, Gülnar ve Balcı'nın (2011) araştırmasında 0,68 olarak ortaya konulmuştur. Son zamanlarda öğretmenler üzerinde ölçeğin Türkçe'ye uyarlama çalışmalarından birini gerçekleştiren Dağlı ve Baysal (2016, 1259), ölçeğin Türkçe formunun özgün ölçek ile dilsel eşdeğerliğini sağlandığını ifade etmektedir. Yazarlar ölçeğin yapı geçerliğini incelemek üzere doğrulayıcı faktör analizinden (DFA) yararlanmışlardır. Ölçeği oluşturan maddelerin dağılımının DFA sonucunda orijinal ölçekteki dağılım ile aynı olduğu saptanmıştır. Araştırma sonucunda, okullarda yaşam doyumunu belirlemek amacıyla kullanılabilir tek boyutlu toplam 5 maddeden, Likert tipi 5'lik derecelendirmeden oluşan geçerli ve güvenilir bir ölçek üretilmiştir. Ölçeğin Cronbach's Alpha iç tutarlık kat sayısı 0,88 ve test-tekrar test güvenirligi ise 0,97 olarak saptanmıştır. Bu çalışmada ölçeğin Cronbach's Alpha güvenilirlik değeri 0,84 olarak hesaplanmıştır.

Anket formunun diğer bölümlerinde hesaplamada yabancı ülke medyası kullanım sıklığı, yabancı dil bilgi düzeyi, farklı ülkelerden arkadaşlık durumu, yurt dışında yaşama isteği ve yurt dışında bulunma durumu ile sosyo-demografik özellikleri sorgulamaya yönelik sorular yer almıştır.

2.3. Verilerin Analizi ve Kullanılan Testler

Alan araştırması; 15-30 Mart 2018 tarihleri arasında Konya'da katılımcılarla yüz yüze görüşme yoluyla gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler istatistik paket programı kullanılarak elektronik ortamda işlenmiştir. Belirlenen sorulara cevap bulmak için veriler uygun istatistiksel analize tabii tutulmuştur. Katılımcıların cinsiyetine göre kültürlerarası etkililik alt boyutları ile kültürlerarası etkililik düzeylerinin farklılık gösterip göstermediği *Bağımsız Örneklem T-Testi* ile hesaplanmıştır. Eğitim durumuna göre kültürlerarası etkililik düzeyindeki farklılık, *Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA)* ile tespit edilmiştir.

Kültürlerarası etkililik düzeyinin bazı belirleyicileri, *Doğrusal Regresyon Analizi* ile ortaya konulmuştur. Kültürlerarası etkililik düzeyi ile yaşam doyumu arasındaki ilişkiyi belirlemede *Korelasyon Analizi*'nden yararlanılmıştır.

3. BULGULAR VE YORUM

Aşağıda katılımcıların sosyo-demografik özellikler, yaşam doyumu, kültürlerarası etkililik boyutları, kültürlerarası etkililik düzeyi ve kültürlerarası etkililik düzeyinin bazı belirleyicilerine ilişkin analiz sonuçları ortaya konulmaktadır.

3.1. Katılımcıların Bazı Özellikleri

- ✓ Katılımcıların yüzde 37,7'si erkek, yüzde 62,3'ü ise kadındır. Oranlarda, kadınların çoğunluğu oluşturduğu dikkat çekse de, cinsiyet açısından karşılaştırma yapmak için uygundur.
- ✓ Anket sorularını yanıtlayanların yüzde 39,2'si bekar, yüzde 60,8'i evlidir. Araştırmaya katılanlar arasında evliler çoğunluğu oluşturmaktadır
- ✓ Araştırmaya katılanların yüzde 8,6'sı ilkökul, yüzde 6,7'si ortaokul, yüzde 33,3'ü lise, yüzde 46,8'i üniversite ve yüzde 4,7'si lisansüstü eğitime sahip olduğunu söylemiştir. Sonuçlar, katılımcılar arasında lise ve üniversite mezunlarının çoğunluğu meydana getirdiğini göstermektedir.
- ✓ Yine araştırma sorularına cevap verenlerin 11,8'i işçi, yüzde 27,6'sı memur, yüzde 6,2'si esnaf, yüzde 4,7'si serbest meslek, yüzde 0,5'i emekli, yüzde 14,3'ü ev hanımı, yüzde 21,7'si öğrenci ve yüzde 13,3'ü diğer meslek gruplarında yer almaktadır.
- ✓ Yaş dağılımının merkezi eğilim istatistikleri mercek altına alındığında en düşük 18, en yüksek 73 yaşındaki katılımcılara sorular sorulduğu ortaya çıkmaktadır. Anket sorularını cevaplayanların yaş ortalaması 32,58, dağılımın standart sapması ise 11,52'dir.

Tablo 1. Araştırmaya Katılanların Bazı Özelliklerine İlişkin Bulgular

		Sayı	Yüzde (%)
Farklı Kültüre Sahip Bir Ülkede Yaşama İsteği	Evet	160	39,4
	Hayır	246	60,6
Farklı Ülkelerden Arkadaşlık Durumu	Evet	157	38,7
	Hayır	249	61,3
Yurt Dışında Bulunma Durumu	Evet	73	18,0
	Hayır	333	82,0

- ✓ Ankete katılanların *mutluluk algı düzeyine* ilişkin betimleyici istatistik sonuçlarına göz atıldığında; en düşük 1, en yüksek 10 puan verdikleri dikkat çekmektedir. Buna göre, ankete katılanların ortalama mutluluk algı düzeyi 6,62 olarak tespit edilirken; dağılımın standart sapması 2,19'dur.
- ✓ Katılımcıların *yabancı dil bilgi düzeyini* tespit etmek amacıyla 1-5 arasında puan verecekleri bir skaladan (1= çok kötü, 5= çok iyi) yararlanılmıştır. Analiz sonuçları, araştırmaya katılanların yabancı dil bilgi düzeyinin, çok da tatmin edici olmadığını ($\bar{X} = 2,42$) göstermektedir.
- ✓ Benzer şekilde araştırmada *yabancı ülke medyası kullanım sıklığını* ortaya koymak için 1-5 arasında puan verilen bir skala (1= hiç, 5= her zaman) kullanılmıştır. Analiz sonuçları, araştırma sorularına cevap verenlerin yabancı ülke medyası kullanım sıklığı ortalamasının, çok da tatmin edici olmadığına ($\bar{X} = 2,63$) işaret etmektedir.
- ✓ *Farklı kültüre sahip bir ülkede yaşamak isteği* ile ilgili soruya katılımcıların yüzde 39,4'ü evet, yüzde 60,6'sı hayır cevabını vermiştir. Sonuçlar; araştırmaya katılanların çoğunluğunun farklı ülkede yaşamaya sıcak bakmadığını işaret etmektedir.
- ✓ Katılımcıların 61,3 gibi büyük bir kısmı yabancı ülkelerden arkadaşı olmadığını dile getirirken; yüzde 38,7'si farklı ülkelerden arkadaşı olduğunu vurgulamıştır.
- ✓ Katılımcıların yüzde 18'i yurt dışı tecrübesi yaşadığını dile getirirken; yüzde 82 gibi büyük bir kısmı hiç yurt dışına çıkmadığını ifade etmektedir.

3.2. Yaşam Doyumu Düzeyi

Araştırma sorularına cevap verenlerin yaşam doyumu ile ilgili beş maddeye toplamda en düşük 5 en yüksek 25 puan verdikleri dikkat çekmektedir. Katılımcıların yaşam doyumu ortalamasının 15,75 gibi, orta düzeyin biraz üstünde olduğu söylenebilir.

Tablo 2: Katılımcıların Yaşam Doyumu Düzeyinin Merkezi Eğilim İstatistikleri

	N	En Az	En Çok	\bar{X}	SD
Yaşam Doyumu Düzeyi	406	5,00	25,00	15,75	4,42

Katılımcıların yaşam doyumu düzeyi ile mutluluk algısı arasındaki ilişki incelendiğinde; pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişkiden söz etmek mümkündür ($r = ,549$; $p < ,01$). Diğer bir ifadeyle yaşam doyum düzeyi yüksek olanlar, kendini daha mutlu hissetmektedirler (bkz., Tablo 3).

Tablo 3. Katılımcıların Yaşam Doyumu Düzeyi ile Mutluluk Algısı Arasındaki İlişkiyi Belirlemeye Yönelik Korelasyon Analizi Bulguları

	Mutluluk Algı Düzeyi
Yaşam Doyum Düzeyi	,549**

Not: ** $p < ,01$

3.3. Kültürlerarası Etkililik Boyutları

Kültürlerarası Etkililik Ölçeği, 5'li Likert tipinde 20 maddeden oluşmaktadır. Aşağıdaki tabloda ölçekte yer alan kültürlerarası etkililik boyutları (Davranışsal Esneklik, etkileşimde Rahatlama, Etkileşimde Mesaj Becerisi, kimlik Koruma ve Etkileşim Yönetimi) ile her boyut içerisinde yer alan maddelerin aritmetik ortalama değerleri yer almaktadır. Faktör yapıları; kültürler arası etkililikle ilgili daha önceki ampirik çalışmalara dayanmaktadır (detaylar için bkz., Portalla & Chen, 2010; Chocce & Yossatorn, 2016).

Tablo 4. Kültürlerarası Etkililik Ölçeğindeki Maddeler ve Betimleyici İstatistikleri (N= 406)

KÜLTÜRLERARASI ETKİLİLİK ÖLÇEĞİ	\bar{X}
1. Boyut: Davranışsal Esneklik	
2- Farklı kültürlerden insanlarla etkileşim kurarken, kendimi ifade etmekten korkuyorum	3,62
4- Farklı kültürlerden insanlarla etkileşim kurarken, her zaman görüldüğüm kişi değilim	3,70
14- Farklı kültürlerden insanlarla iletişim kurarken, sıklıkla çok farklı bir insan gibi davranırım	3,77
18- Farklı kültürlerden insanlarla etkileşim kurarken, kendim olarak hareket etmenin en iyi yol olduğunun farkındayım.	2,17
2. Boyut: Etkileşimde Rahatlama	
1- Farklı kültürlerden İnsanlarla konuşmanın kolay olduğunu düşünüyorum	2,83
3- Farklı kültürlerden insanlarla anlaşmanın kolay olduğunu düşünüyorum	2,90
11- Her zaman farklı kültürlerden insanlarla iletişim kurarken, bir sohbeti nasıl başlatacağımı bilirim.	3,30
13- Farklı kültürlerden insanlarla iletişim kurarken, kendimi rahat hissediyorum	3,26
19- Farklı kültüre mensup kişilerle etkileşim kurduğumda, onları tanımlamanın kolay olduğunu düşünüyorum	3,09
3. Boyut: Etkileşimde Saygı	
9- Farklı kültürlerden insanlarla iletişim kurarken, uygun göz teması kullanıyorum	3,69
15- Farklı kültüre mensup bireylerle etkileşim kurarken, daima saygı gösteririm	4,06
20- Farklı kültüre mensup kişilerle etkileşim kurduğumda, görüşlerine daima saygı gösteririm	3,97

4. Boyut: Mesaj Becerisi

6- Farklı kültürlerden insanlarla etkileşim kurarken dilbilgisi ile ilgili problemlerim var	2,87
10- Farklı kültürlerden insanlarla iletişim kurduğumda, bilgilendirici ve ikna edici mesajlar arasında ayırım yapmakta zorlanıyorum	3,07
12- Farklı kültürlerden insanlarla iletişim kurarken, neler olup bittiğini sık sık kaçıyorum	3,28

5. Boyut: Kimlik Koruma

8- Kültürel olarak farklı kişilerin bana benzediğini hissetmenin zor olduğunu düşünüyorum	3,01
16- Farklı kültüre mensup bireylerle etkileşim kurarken, her zaman mesafe hissediyorum	2,68
17- Farklı kültürden insanlarla etkileşim sırasında çok fazla ortak nokta bulurum	2,94

6. Boyut: Etkileşim Yönetimi

5- Farklı kültürlerden insanlarla iletişim kurarken düşüncelerimi açıkça ifade edebiliyorum	3,35
7- Farklı kültürlerden insanlarla iletişim kurarken, soruları etkili bir şekilde cevaplayabiliyorum	3,06

Not: Ölçekte yer alan 2, 4, 6, 8, 10, 12, 14, 16 ve 18. maddeler için ters kodlama yapılmıştır.

Bu altı boyut içerisinde “*Davranışsal Esneklik*”, katılımcıların farklı bağlamlarda ve durumlarda uygun davranışları seçme yeteneği ile ilgilidir. Bu faktörü; 2, 4, 14, 18. maddeler temsil etmektedir. 1, 3, 11, 13, 19. maddeler, “*Etkileşimde Rahatlık*” faktörünün kapsamındadır. “*Mesaj Becerisi*” faktörü temelde katılımcıların kendi kültürlerinden başka bir kültüre ait olan dili kullanma becerisini ifade etmekte olup; 6, 10, 12. maddeler bu faktör içerisinde yer almaktadır. “*Kimlik Koruma*”, etkileşim sırasında kişinin, diğer etkileşenin sosyal ve kültürel kimliğini tanıması ve ona saygı göstererek korumasıyla ilgilidir, 8, 16, 17. maddeler bu faktörün çatı altında toplanmıştır. Beşinci faktör olan “*Etkileşimde Saygı*”, farklı kültürlerden insanlarla iletişim sırasında pozitif ya da negatif tepki göstermeyle ilgilidir. Son olarak, “*Etkileşim Yönetimi*” faktörü ise katılımcıların kültürlerarası etkileşim sırasında konuşma sırasına uymak, konuşmayı uygun biçimde başlatmak ve zamanında bitirme becerileriyle ilgilidir ve ölçek içinde 5 ve 7. maddelerde ele alınmaktadır (Portalla & Chen, 2010).

Kültürlerarası Etkililik boyutları içerisinde en çok puan verilen boyut Etkileşimde Saygı’dır ($\bar{X} = 3,91$). İkinci sırada *Davranışsal Esneklik* ($\bar{X} = 3,31$) ve üçüncü sırada *Etkileşim Yönetimi* ($\bar{X} = 3,21$) yer almaktadır. Katılımcıların en az puan verdikleri alt boyut olarak *Kimlik Koruma* ($\bar{X} = 3,08$) dikkat çekmektedir.

Tablo 5. Kültürlerarası Etkililik Boyutlarının Merkezi Eğilim İstatistikleri, İç Tutarlılık Değerleri

BOYUTLAR	N	En Az	En Çok	\bar{X}	SD	Cronbach’s α
<i>Etkileşimde Saygı</i>	406	1,00	5,00	3,91	0,77	,617
<i>Davranışsal Esneklik</i>	406	1,00	4,75	3,31	0,61	,702
<i>Etkileşim Yönetimi</i>	406	1,00	5,00	3,21	0,97	,657
<i>Etkileşimde Rahatlama</i>	406	1,00	5,00	3,09	0,79	,725
<i>Mesaj Becerisi</i>	406	1,00	5,00	3,08	0,86	,708
<i>Kimlik Koruma</i>	406	1,00	5,00	2,88	0,76	,652

Öte yandan araştırmaya katılanların cinsiyetine göre kültürlerarası etkililik boyutları içinde anlamlı farklılık Etkileşimde Rahatlama ($t = -2,48$; $p < ,05$) ve Etkileşimde Saygı ($t = 2,56$; $p < ,05$) boyutunda ortaya çıkmaktadır. Betimleyici istatistik sonuçları mercek altına alındığında; Etkileşimde Rahatlama boyutuna verdikleri önem bakımından erkeklerin, Etkileşimde Saygı boyutuna katılım açısından da kadınların üstünlüğü söz konusudur.

Tablo 6. Cinsiyete Göre Kültürlerarası Etkililik Boyutlarına Verilen Önemdeki Farklılık

BOYUTLAR	Cinsiyet	N	\bar{X}	SD	t-value	Sig.
<i>Davranışsal Esneklik</i>	Kadın	253	3,35	0,59	1,46	,145
	Erkek	153	3,26	0,65		
<i>Etkileşimde Rahatlama</i>	Kadın	253	3,00	0,79	-2,48	,013
	Erkek	153	3,20	0,76		
<i>Etkileşimde Saygı</i>	Kadın	253	3,98	0,76	2,56	,011
	Erkek	153	3,78	0,78		
<i>Mesaj Becerisi</i>	Kadın	253	3,07	0,86	-,120	,904
	Erkek	153	3,08	0,88		
<i>Kimlik Koruma</i>	Kadın	253	2,83	0,78	-1,64	,102
	Erkek	153	2,96	0,70		
<i>Etkileşim Yönetimi</i>	Kadın	253	3,16	0,97	-1,28	,200
	Erkek	153	3,29	0,99		

3.4. Kültürlerarası Etkililik Düzeyi

Çalışmanın bu bölümünde katılımcıların kültürlerarası etkililik düzeyini ortak koymak adına, kültürlerarası etkililik ölçeğinde yer alan 20 madde compute edilerek tek bir değişkene dönüştürülmüştür. Ölçekte bireylerin alabilecekleri en düşük puan 20, en yüksek puan ise 100'dür. Puan arttıkça katılımcıların kültürlerarası etkililik düzeyi de artmaktadır.

Tablo 7. Katılımcıların Kültürlerarası Etkililik Düzeyinin Merkezi Eğilim İstatistikleri

	N	En Az	En Çok	\bar{X}	SD
<i>Kültürlerarası Etkililik Düzeyi</i>	406	34	96	64,73	9,80

Betimleyici istatistik sonuçları incelendiğinde; araştırma sorularına cevap verenlerin kültürlerarası etkililik puanı olarak en az 34, en çok 96 puana sahip oldukları dikkat çekmektedir. Katılımcıların ortalama kültürlerarası etkililik puanının orta düzeyin biraz üzerinde olduğu görülmektedir ($\bar{X} = 64,73$).

Tablo 8. Cinsiyete Göre Kültürlerarası Etkililik Düzeyindeki Farklılık

	Cinsiyet	N	\bar{X}	SD	t-value	Sig.
<i>Kültürlerarası Etkililik Düzeyi</i>	Kadın	253	64,46	10,10	-,706	,480
	Erkek	153	65,17	9,31		

Katılımcıların cinsiyetine göre kültürlerarası etkililik düzeyi anlamlı farklılık göstermemektedir ($t = -,706$; $p > ,05$). Betimleyici istatistik sonuçları, hem kadın hem de erkeklerin kültürlerarası etkililik düzeyi açısından birbirlerine yakın ortalamalara sahip olduklarına işaret etmektedir.

Tablo 9. Eğitim Durumuna Göre Kültürlerarası Etkililik Düzeyindeki Farklılık

	Eğitim	N	\bar{X}	SD	F	Sig.
<i>Kültürlerarası Etkililik Düzeyi</i>	İlkokul	35	61,11	9,56	2,37	,049
	Ortaokul	27	63,42	9,78		
	Lise	135	64,58	9,02		
	Üniversite	190	65,11	10,29		
	Lisansüstü	19	69,57	9,11		

Öte yandan araştırma sorularına cevap verenlerin eğitim durumuna göre, kültürlerarası etkililik düzeyleri anlamlı farklılık taşımaktadır ($F = 2,37$; $p < ,05$). Yüzde 5 anlam düzeyinde Tukey Testi sonuçları incelendiğinde; farklılaşma lisansüstü eğitimliler ile Ortaokul mezunları arasında yaşanmaktadır. Lisansüstü eğitimliler ($\bar{X} = 69,57$); ortaokul mezunları ($\bar{X} = 63,42$) ile karşılaştırıldığında, daha yüksek kültürlerarası etkililik puanına sahiptirler. Yine araştırmaya katılan eğitim düzeyi arttıkça kültürlerarası etkililik düzeyi ortalaması da artmaktadır.

3.5. Kültürlerarası Etkililik Düzeyine Etki Eden Değişkenler

Araştırmaya katılanların kültürlerarası etkililik düzeylerine etki eden değişkenleri belirlemek amacıyla doğrusal regresyon analizinden yararlanılmıştır. Analize tabii tutulan bağımsız değişkenler seti içerisinde yaşam doyumu düzeyi, yabancı ülke medyası kullanım sıklığı, yabancı dil bilgi düzeyi, farklı ülkelerden arkadaşlık durumu, yurt dışında yaşama isteği ve yurt dışında bulunma durumu yer almaktadır. Analizde katılımcıların farklı ülkelerden arkadaşlık durumu ve yurt dışında yaşama isteği "dummy" değişken haline dönüştürülmüş, "evet" "hayır" referans alınmıştır. Yine yurt dışında bulunma durumu da "dummy" değişken haline getirilmiş, "evet" referans olarak gösterilmiştir. Araştırma sorularına cevap verenlerin kültürlerarası etkililik düzeylerine etki eden değişkenleri gösteren doğrusal regresyon analizi sonuçları Tablo 10'da ortaya konmaktadır.

Tablo 10. Kültürlerarası Etkililik Düzeyine Etki Eden Değişkenlerin Doğrusal (Linear) Regresyon Analizi

	B	Beta (β)	t	Sig.
(Sabit) Kültürlerarası Etkililik Düzeyi	54,710		26,635	,000
Yaşam Doyumu	,373	,168	3,500	,001
Yabancı Ülke Medyası Kullanım Sıklığı	,853	,098	1,967	,049
Yabancı Dil Bilgi Düzeyi	1,104	,108	2,072	,039
Farklı Ülkelerden Arkadaşlık Durumu ^a	2,982	,148	3,029	,003
Yurt Dışında Yaşama İsteği ^b	-3,421	-,171	-3,571	,000
Yurt Dışında Bulunma Durumu ^c	,785	,031	,646	,518
R²= ,169 Adjusted R² = ,157 F= 13,55; df= 6; p= ,000				

^a Değişkenler dummy değişkene dönüştürülmüş, "evet" referans alınmıştır.

^b Değişkenler dummy değişkene dönüştürülmüş, "hayır" referans alınmıştır.

^c Değişkenler dummy değişkene dönüştürülmüş, "evet" referans alınmıştır.

Kültürlerarası etkililik düzeyine etki eden faktörler içerisinde ilk sırada yaşam doyumu bulunmaktadır. Yaşam doyumu değişkeni modele anlamlı katkıda bulunmaktadır ($\beta = ,168$; $p < ,001$). Araştırma sorusuna cevap verenler arasında yaşam doyumu yüksek olanların, kültürlerarası etkililik düzeyi de yüksektir. Bir başka anlatımla yaşam doyumu arttıkça, kültürlerarası etkililik düzeyi de artmaktadır ($r = ,221$; $p < ,01$).

İkinci sıradaki yabancı ülke medyası kullanım sıklığı da modele anlamlı katkı sağlamaktadır ($\beta = ,098$; $p < ,05$). Yabancı ülke medyasını daha çok kullananların kültürlerarası etkililik düzeyi yüksektir. Yabancı ülke medyasını kullanma sıklığı arttıkça, kültürlerarası etkililik düzeyinde de bir artış yaşanmaktadır ($r = ,269$; $p < ,01$).

Modelde dikkat çektiği gibi kültürlerarası etkililik düzeyi ile yabancı dil bilgi düzeyi arasında anlamlı ilişki söz konusudur ($\beta = ,108$; $p < ,05$). Öyle ki; yabancı dil bilgi düzeyi arttıkça, kültürlerarası etkililik düzeyinde de bir artış yaşanmaktadır.

Farklı ülkelerden arkadaşlık durumu kültürlerarası etkililik düzeyine etki eden değişkenler arasında modele anlamlı katkı sağlayan bir başka değişkendir ($\beta = ,148$; $p < ,01$). Yabancı ülkelerden arkadaşları olanların kültürlerarası etkililik düzeyi daha yüksektir.

Benzer şekilde yurt dışında yaşama isteği taşıyanlar, yurt dışında yaşama isteğine olumlu bakmayanlara nazaran, daha yüksek kültürlerarası etkililik düzeyine sahiptirler ($\beta = -,171$; $p < ,001$).

Sonuçta regresyon analiziyle ortaya çıkan modelin anlamlı ilişkiye sahip olduğu dikkat çekmektedir ($F = 13,55$; $df = 6$; $p < ,001$). Model Kültürlerarası etkililik düzeyine etki eden etmenler açısından toplam varyansın % 16,9'unu açıkladığı görülmektedir ($R^2 = ,169$). Diğer bir anlatımla bu değişkenlerle kültürlerarası etkililik düzeyini etkileyen değişkenlerin yaklaşık % 17'si açıklanabilmektedir. Kültürlerarası etkililik düzeyine etki eden değişkenleri daha fazla anlatabilmek adına, farklı değişkenler üzerinde yoğunlaşılması ve test edilmesi gerekmektedir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Günümüzde ulaşım ve iletişim araçlarının gelişmesiyle birlikte insanlar farklı toplumlardan ve onların zenginliklerinden daha kolay haberdar olmaya başlamışlar; "farklı toplumlara göç etmek suretiyle daha iyi yaşam koşullarına kavuşmak" anlayışı daha da güçlenmeye ve doğal olarak insanların toplumlar arası hareketliliklerinin artmasına yol açmıştır (Kartarı, 2006, 9-11). Söz konusu hareketlilik; sadece fiziksel koşullarla ilgili değil, ayrıca farklı toplumların birbirlerine karşı daha fazla hoşgörü göstermeleri ve birbirlerini kabullenmeleri sonucunu da doğurmuştur. Günümüzde moda haline gelen ifadeyle "farklılıklarla birlikte yaşayabilme" arzusu ve yeteneği, burada kendini göstermektedir. Genel olarak kabul görmüş bir varsayıma göre; farklı ülke insanları hakkında bilgi sahibi olmak, onlarla ilgili olumlu tutum ve duyguların gelişmesine neden olmakta (Gülner & Balcı, 2011, 22) ve aynı zamanda kültürlerarası etkinlik bakımından bireyin motivasyonunu güçlendirmektedir.

Bu bakış açısından yola çıkılarak Konya örneğinde yürütülen söz konusu araştırmanın bulgularına göre; kültürlerarası etkililik açısından önem taşıyan yabancı ülke medyası kullanım sıklığı ortalamasının, çok da tatmin edici olmadığı görülmektedir. Ben şekilde araştırmaya katılanların yabancı dil bilgi düzeyinin yetersizliği dikkat çekmektedir. Katılımcıların ancak yüzde 38,7'lik bir kısmı farklı ülkelerden arkadaşı olduğunu dile getirirken; yüzde 18'lik bir kesim ise yurt dışı tecrübesi yaşadığını aktarmıştır.

Kültürlerarası etkililik boyutları içerisinde en çok puan verilen boyut *Etkileşimde Saygı*'dır. Araştırmaya katılanlar; farklı kültüre mensup kişilerle etkileşim kurduklarında; onların görüşlerine daima saygı gösterdiklerini, hoşgörü ile yaklaştıklarını ifade etmektedir. Araştırma sorularına cevap verenlerin en az puan verdikleri alt boyut olarak *Kimlik Koruma* ön plana çıkmaktadır. Diğer bir ifadeyle; katılımcılar farklı kültüre mensup bireylerle etkileşim kurarken, çoğu zaman mesafe hissetmemektedir. Araştırma sonuçları kültürlerarası etkililik boyutları içinde; Etkileşimde Rahatlama boyutuna verdikleri önem bakımından erkeklerin, Etkileşimde Saygı boyutuna katılım açısından kadınların üstünlüğünü göstermektedir.

Katılımcıların kültürlerarası etkililik puanının orta düzeyin biraz üzerinde olduğunun bulgulanması, bu araştırmanın ulaştığı bir başka sonuçtur. Araştırmaya sorularına cevap veren bireylerin eğitim düzeyi arttıkça, kültürlerarası etkililik düzeyi ortalaması da artmaktadır. Eğitim düzeyi arttıkça, bireyler daha çok bilgi arayışı içerisine girecek, farklı kültürler hakkında bilgi sahibi olacak ve kültürlerarası etkililik açısından kendilerine daha motive olmuş hissedeceklerdir.

Öte yandan bu araştırma kapsamında kültürlerarası etkililik düzeyi ile bazı değişken arasındaki ilişki de mercek altına alınmıştır. Örneğin, kültürlerarası etkililik düzeyi ile yaşam doyumu arasında pozitif yönde zayıf anlamlı ilişki bulunmaktadır. Yaşam doyumu arttıkça, kültürlerarası etkililik düzeyinde de bir artış yaşanmaktadır. Yaşam doyumu yüksek olan kişiler, farklı kültürlerle etkileşim açısından daha istekli ve kendilerini daha cesaretli görmektedirler. Bununla ilişkili olarak yabancı ülke medyasını daha çok kullananların kültürlerarası etkililik düzeyi yüksektir. Farklı ülke kültürlerini daha iyi tanıma açısından katılımcıların yabancı dil bilgi düzeyi arttıkça, kültürlerarası etkililik düzeyinde de bir artış yaşanmaktadır. Yine yabancı ülkelere arkadaşları olanların, olmayanlara nazaran; benzer şekilde yurt dışında yaşama isteği taşıyanlar, yurt dışında yaşama isteğine olumlu bakmayanlara göre, daha yüksek kültürlerarası etkililik puanına sahiptirler.

Sonuç olarak bu araştırma Konya örneğinde kültürlerarası etkililik düzeyinin bazı belirleyicilerini ortaya koymak için dizayn edilmiştir. Ülkenin farklı bölgelerinde benzer çalışmalarının yapılması, karşılaştırmalar yapmak açısından önem arz etmektedir. Bu çalışma kapsamında kültürlerarası etkililik düzeyi ile yaşam doyumu düzeyi, yabancı ülke medyası kullanım sıklığı, yabancı dil bilgi düzeyi, farklı ülkelere arkadaşlık durumu, yurt dışında yaşama isteği ve yurt dışında bulunma durumu gibi değişkenler arasında ilişki mercek altına alınmıştır. Gelecekteki araştırmalarda bağımsız değişkenler seti içerisine farklı değişkenler eklenebilir.

KAYNAKÇA

- Araujo, L. (2009). *Acculturation and Life Satisfaction Among Latinos in the United States*. Unpublished Master Thesis. California State University, Los Angeles.
- Bates, Alicia & Rehal, Dalia Atef (2017). Utilizing the Intercultural Effectiveness Scale (IES) to Enhance International Student Travel. *International Research and Review: Journal of Phi Beta Delta Honor Society for International Scholars*, 7 (1), 44-53.
- Chen, Guo-Ming (1991). The Relationship Between Self-Disclosure and Perceived Intercultural Effectiveness. *Paper presented at the annual meeting of Speech Communication Association*. Atlanta, Georgia.
- Chen, Guo-Ming (2005). A Model of Global Communication Competence. *China Media Research*, 1, 3-11.
- Chen, Guo-Ming, & Starosta, William J. (2008). Intercultural Communication Competence A Synthesis. Y. M. Molefi Kete Asante *The Global Intercultural Communication Reader, Jing Yin* (s. 215-238). New York and London: Taylor and Francis Group.
- Chocce, John & Yossatorn, Yossiri (2016) Intercultural effectiveness of international post-graduate students. *Journal of Language and Culture*, Special Issue (January-June), 35, 265-284.
- Çakır, Mustafa (2010). Kültürlerarası İletişimin Bir Yönü: Özün Ötekileştirilerek Yabancılaştırılması. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 21 (1), 75-84.

- Dağlı, Abidin & Baysal, Nigah (2016). Yaşam Doyumu Ölçeğinin Türkçe'ye Uyarlanması: Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15 (59), 1250-1262.
- Diener, Ed.; Emmons, Robert; Larsen, Randy J., & Griffin, Sharon (1985). The Satisfaction with Life Scale. *Journal of Personality Assessment*, 49, 71-75.
- Diener, Ed; Suh, Eunkook M.; Lucas, Richard E., & Smith, Heidi L. (1999). Subjective Well-Being: Three Decades of Progress. *Psychological Bulletin*, 125 (2), 276-302.
- Eğinli, Ayşen Temel (2011). Kültürlerarası Yeterliliğin Kazanılmasında Kültürel Farklılık Eğitimlerinin Önemi. *Öneri Dergisi*, 9 (35), 15-227.
- Ersoy, Elif Gökçe & Köşger, Ferdi (2016). Empati: Tanımı ve Önemi. *Osmangazi Tıp Dergisi/Osmangazi Journal of Medicine*, 38, x-xx.
- Fisher, Gregory B. & Hartel, Charmine E. J. (2003). Cross-Cultural Effectiveness of Western Expatriate-Thai Client Interactions: Lessons Learned for IHRM Research and Theory. *Cross Cultural Management: An International Journal*, Vol. 10 Issue: 4,4-28.
- Gonzales, Hugo M. (2017). The Intercultural Effectiveness of University Students. *Psychology*, 8, 2017-2030, <http://www.scirp.org/journal/psych>, (Erişim: 15 Nisan 2018)
- Gülınar, Birol & Balcı, Şükrü (2011). *Yeni Medya ve Kültürleşen Toplum*. Konya: LiteraTürk Yayınları.
- Güven, Melek Sarı (2015). Kültürlerarası İletişim Engelleri: 1991'den Günümüze Türkiye- Ermenistan İlişkileri Örneği. *International Journal of Science Culture and Sport*, 4, 105-111.
- Herfst , Selma L.; Oudenhoven, Jan Pieter van & Timmerman, Marieke E. (2008). Intercultural Effectiveness Training in three Western immigrant countries: A cross-cultural evaluation of critical incidents. *International Journal of Intercultural Relations*, 32, 67-80.
- Ioannidou, F., & Konstantikaki, Vaya (2008). Empathy and Emotional Intelligence: What is it really about?, *International Journal of Caring Sciences*, 1(3), 118-123.
- Kartarı, Asker (2006). *Farklılıklarla Yaşamak: Kültürlerarası İletişim*. Ankara: Ürün Yayınları.
- Kartarı, Asker (2014). *Kültür, Farklılık ve İletişim, Kültürlerarası İletişim Kavramsal Dayanakları*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Lipinskiene, D., Repeckiene, A., & Sciukaite, K. (28-29 April 2016). Intercultural Competence Development in the Context of Diversity. *The 6th International Scientific Conference Changes in Social and Business Environment (CISABE'2016)*. Panevezys, Lithuania: Peer-review under responsibility of Kaunas University of Technology Panevezys Faculty of Technologies and Business, T428H0003 . MEDIMOND.
- Oudenhoven, Jan Pieter Van & Van der Zee, Karen (2002). Predicting multicultural effectiveness of international students: the Multicultural Personality Questionnaire. *International Journal of Intercultural Relations*, 26 , 679-694.
- Özdemir, Emrah (2017). Promoting EFL learners' intercultural communication effectiveness: a focus on Facebook. *Computer Assisted Language Learning*, 30 (6), 510-528.
- Pavot, William; Diener, Ed; Colvin, Randy & Sandvik, Ed (1991). Further validation of the Satisfaction with Life Scale: Evidence for the cross-method convergence of well-being measures. *Journal of Personality Assessment*, 57, 149-161.
- Portalla, Tamra & Chen, Guo-Ming (2010). The development and validation of the intercultural effectiveness scale. *Intercultural Communication Studies*, 19 (3), 21-37.
- Simkhovych, Diana (2009). The relationship between intercultural effectiveness and perceived project team performance in the context of international development. *International Journal of Intercultural Relations*, 33 (5), 383-390.
- Stone, Nick (2006). Conceptualising Intercultural Effectiveness for University Teaching. *Journal of Studies in International Education*, 10 (4), 334-356.
- Üstün, Elif (2011). *Öğretmen Adaylarının Kültürlerarası Duyarlılık ve Etnikmerkezilik Düzeylerini Etkileyen Etmenler*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Wang, Wen-Lin & Ching , Gregory S. (2015). The Role of Personality and Intercultural Effectiveness towards Study Abroad Academic and Social Activities. *International Journal of Research Studies in Psychology*, 4 (4), 13-27.
- Wang, Ying (2006). Internet use among Chinese students and its implication for cross-cultural adaptation. Unpublished Doctoral Dissertation, The College of Communication and Information of Kent State University.
- Yakar, Hatice Karabuğa & Alpar, Şula Ecevit (2017). Kültürlerarası Farkındalık ve Kültürlerarası Etkililik Ölçeklerinin Güvenirlik ve Geçerliğinin Belirlenmesi. *Journal of Human Sciences*, 14 (3), 2748-2761.